

Lausunto

14.09.2021

Asia: VN/27638/2020

Lausuntopyyntö sote-tiedonhallinnan linjauksiin

Lausunnonantajan palautteet

Ovatko sote-tiedonhallinnan linjaukset sopivalla tarkastelutasolla?

Kyllä

Kommentoi halutessasi linjausten tarkastelutasoa sanallisesti:

Yleisesti tarkastelutaso on hyvä. Kuitenkin jossain määrin linjaukset tuntuvat olevan eri tasoisia, niitä olisi hyvä vielä verrata keskenään. Toisaalla yksittäisen toimijan rooli jää hyvin ylätasoiseksi ja toisaalla hyvinkin rajoittavaksi, ja epäselväksi jää, onko se tarkoituksellista.

Yksittäisen linjauksen esitysmuoto on hyvä, koska se tuo esiin eri roolit. Ehdotamme näitä rooleja tarkennettavaksi johdannossa tai linjauskohtaisesti. Kansallisena toimijana THL:sta kiinnostaa, mitkä toimijat on ajateltu kuuluvan Kansallisiin toimijoihin sekä tarkentamaan, milloin on kyse viranomaisesta. Esim. DigiFinland on kansallinen toimija, mutta ei viranomainen. Heillä ei siis ole viranomaisvastuita. Muotoseikkana kaikki roolit olisi hyvä olla joko yksikössä tai monikossa, jolloin kuvailevat tekstit olisivat keskenään paremmin yhteensopivat.

Ovatko sote-tiedonhallinnan linjaukset riittävät ja kattavat?

Ei

Kommentoi halutessasi linjausten kattavuutta sanallisesti:

Linjaukset on tehty sote-uudistuksen valmistelun tueksi, kuitenkin epäselväksi jää, mitä linjauksia noudatetaan ennen Hyvinvointialueiden aloittamista. Lisäksi linjausten tarkoitukseksi on sanottu yhteentoimivuuden varmistaminen, jolloin sitä vasten pitäisi voida arvioida jokaista linjausta. Nyt linjaukset on luokiteltu neljään luokkaan Yhteisiin, Asiakas ja potilastietoihin, Johtaminen, ohjaus ja valvonta sekä Itse- ja omahoito luokkiin, ja ne on tuotettu enemmänkin näitä näkökulmia tukemaan kuin että olisi tarkasteltu systemaattisesti yhteentoimivuuden näkökulmista jollain kehikolla esim. strateginen, taktinen, operatiivinen ja toteutus tasoilla.

Puuttuuko linjauksista oleellisia seikkoja tai näkökantoja?

Kyllä

Kommentoi halutessasi linjausten puutteita sanallisesti:

Riippuen siitä, miten tarkalle tasolle linjauksissa on syytä mennä, voisi rooleja vielä tarkentaa, esimerkiksi Kansallisia toimijoita on useita. On syytä huomioida, että tällaisenaan ei pystytä nojaamaan linjauksiin tulevaisuuden vastuu- ja työnjakokysymyksissä.

Linjauksista puuttuu digitaalisen turvallisuuden ja riskienhallinnan näkökulma, kuten myös tarkastelu eri yhteentoimivuuden tasoilla.

Lisäksi keskeisenä ongelmana näemme tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tarvitseman sote-tietopohjan linjausten puuttumisen. Ehdotamme sen lisäämisen viidenneksi ryhmittelyksi. Tässä ryhmittelyssä alakohtia tuli olla ainakin seuraavat:

- Sote-palveluntuottajan tietotarpeet ja tiedon käsittely oman toiminnan kehittämiseen sekä palveluprosessien kehittämiseen
- Sote-palveluntuottajien tietotarpeet ja tiedon käsittely tieteellisen tutkimuksen tekemiseen omana toimintana tai yhteistyössä muun akateemisen toimijan kanssa.
- Sote-palveluntuottajien tietotarpeet ja tietotarpeet innovaatiotoimintaan yhteistyössä innovaatioekosysteemien kanssa
- Kansallisten toimijoiden tietotarpeet ja tiedon käsittely lain vaatimiin tehtäviin mukaan lukien lain edellyttämän tutkimustoiminnan
- Kansallisten toimijoiden tietotarpeet ja tiedon käsittely lain edellyttämään tutkimustoimintaan yhteistyössä akateemisen yhteisön kanssa
- Kansallisten toimijoiden tietotarpeet ja tiedon käsittely lainsäädännön mahdollistamaan muuhun tutkimus- ja innovaatiotoimintaan

Tukevatko linjaukset sote-uudistuksen toimeenpanoa?

Kyllä

Kommentoi halutessasi sanallisesti linjausten hyötyä sote-uudistuksen toimeenpanoon:

Linjaukset ovat hyvä tuki toimeenpanoon ja ohjaukseen. Kuitenkin voisi tarkentaa vielä ovatko linjaukset vain hankkeiden ohjaukseen vai jatkuvampaan toimintaan, mikäli jatkuvaan toimintaan, mikä on se taho – ja millä resursseilla – joka ottaa vastaan poikkeamien perustelut? Koska poikkeamia tulee. Haasteena on, miten velvoittavia linjaukset ovat. Ne eivät saa muodostua sujuvien ratkaisujen esteeksi. Ehdotamme lisättäväksi lukuohjeeseen aikaperspektiiviä ja sitovuuden käsitteen avaamista lisää.

Tukevatko linjaukset muuta toimeenpanohankkeiden suunnittelua, toteuttamista ja seurantaa?

Ei

Kommentoi halutessasi sanallisesti linjausten hyötyä muulle suunnittelulle ja toimeenpanolle:

Linjaukset ovat sinänsä selkeitä ja antavat suuntaviivat ja tavoitetilan. Epäselväksi sen sijaan jää, mikä on tavoitetilan aikataulu. Ne tavallaan sanoittavan alan oppeja ja hyviä käytäntöjä, jotka jo

aiemmin on tunnistettu. Eli nyt on hyvä, kun myös mihin viitata. Haasteena niissä on edelleen kuinka ne viedään käytäntöön.

Lisäksi linjaukset nojautuvat oletukseen, että Kanta-palvelut ovat valmiudessa korvaamaan muut tietolähteet. Linjausten perusteella tulee tässä muodossa oletus että Kanta-palvelut on ns. "valmiit" tältä osin. Toimeenpanoa toteuttavien tahojen on välttämätöntä toteuttaa versiopäivityksiä nykyjärjestelmiin, että edes joten kuten saadaan lähivuosina seuranta toteutettua. Siirtymäaika tarvitaan myös Kanta-palveluihin, ei vain Sote organisaatioihin. Keskeisiä toimintoja on jonossa toteutukseen, mutta myös vielä kokonaan määrittelytyötä vailla. Kanta toteutukset määrittelytyö, toteutuksen ja testauksen kautta version levitykseen ammattilaisille hyödyntämiseen vie pienemmissäkin kokonaisuuksissa min. 2 vuotta. Eriaikaisuus heikentää ja jopa osin estää Kanta-palveluiden täysimääräisen hyödyntämisen. Ehdotamme lisälinjauksia "ylimenokaudelle" tai uudelleenmuotoilua Kanta-palveluiden käyttämisestä.

Anna palautetta linjaukseen 1:

Yhteistyö ja asioista sopiminen toimijoiden kesken on edellytys yhteentoimivuudelle. Edelleen eri yhteistyöfoorumeita ja niiden rooleja voisi tuoda kansallisesti näkyvämmäksi. Yhteistyön tulisi olla myös jatkuvaa keskustelua "arjen tasolla" ei vain eri hankkeita joissa jokin foorumi tai työpaja on kertaluonteisesti. Päällekkäisen työn välttäminen ja yhteisesti sovitut käytännöt ovat hyviä linjauksia mutta kentän toimijoille on jätettävä sekä tarpeellinen räätälöinnin mahdollisuus että omien ratkaisujen kehittämismahdollisuus. Suomessa on hyvin erilaisia alueita ja tarpeita. Lisäksi kansallisten toimijoiden kehittämien ratkaisujen on tuettava myös muita kansallisia toimijoita, pitäisikö korostaa myös kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä. Epäselväksi jää kattaako sana "ratkaisu" tietojärjestelmien lisäksi toimintamallit. Kannatamme sitä, että myös yhteistyöllä pyritään entistä yhtenäisempiin käytäntöihin ja toimintatapoihin, joita yhtenäisellä tiedonhallinnalla tuetaan.

Muokausehdotuksemme: Kuvaukseen lisätään vielä: "Ratkaisuissa on kuitenkin huomioitava että eri osapuolilla on osin erilaiset tarpeet, jolloin nämäkin osuudet tulee toteuttaa. Palveluntuottajan kohta muotoillaan: " Palveluntuottajan kohta muotoillaan: "Palveluntuottaja hyödyntää täysimääräisesti sekä kansallisesti että yhteistyöalueellisesti tarjottuja palveluja ja auttaa kehittämään niitä vastaamaan tarpeisiin." Kansalliset toimijat muotoillaan: " Kansalliset toimijat selvittävät kentän ja muiden kansallisten toimijoiden tietotarpeet ja kehittävät ratkaisuja että ne tukevat kentän ja muiden kansallisten toimijoiden tarvetta."

Anna palautetta linjaukseen 2:

Jotta "Asiakas voi olla varma, että hänen tietonsa ovat hyödynnettävissä ja saatavilla ymmärrettävässä muodossa ja toimintamallit ovat eri palveluntuottajilla yhtäläiset", pitäisi palveluntuottajan velvoite olla käyttää kansallisia toimintamallieja, ei vain tietojärjestelmäratkaisuja. Kansallisen yhteentoimivuuden lisäksi tulee pyrkiä varmistamaan kansainvälinen yhteentoimivuus vähintään siten, että käytetään mahdollisuuksien mukaan kv. koodistoja ja luokituksia.

Muokausehdotuksemme: Palveluntuottaja: "Kunkin palveluntuottajan käytössä pitää olla kansallisten yhteentoimivuuslinjausten mukaiset tietojärjestelmäratkaisut." Kansalliset toimijat: "Kansalliset toimijat ohjaavat kehittämistä ja sen toimeenpanoa huomioiden kentän tarpeet sekä hyvinvointialueiden itsenäisyyden sekä toimivat yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, millä varmistetaan yhteisten määrittelyjen, standardien, vaatimusten ja ratkaisujen palvelevan kaikkia osapuolia."

Anna palautetta linjaukseen 3:

Tällaisenaan linjaus eroaa muista linjauksia koskien enemmän palveluita tiedonhallinnan sijaan. Ehdotamme muotoilua suuntaan, jossa korostettaisiin hyviä sähköisten palveluiden tarjoamisen tai digitalisaation periaatteita. Tarkennuksia rooleihin: Kansallisten toimijoiden pitää ottaa huomioon asiakkaiden tarpeiden mukaisen kehittämisen rinnalla viranomaisten yms. tarpeet. Palvelunjärjestäjän ja –tuottajan kohdalla voisi enemmän korostaa vielä yhdenvertaisten palvelujen ja ratkaisujen tarjoamista tulevilla hyvinvointialueilla kaikille asukkaille ja Asiakkaan kohdalla voisi korostaa myös sitä, että hän saa tarvitsemansa palvelun yhdenvertaisesti asuinpaikkakunnastaan riippumatta (hyvinvointialueen ja myös kansallinen yhteneväisyys)

Anna palautetta linjaukseen 4:

Ehdotamme linjauksen muuttamista siten että ei käytetä termiä "tiedon kopiointi". "Tiedon kopioinnin minimoinnissa" ei ole selkeää toimintamallia tällä hetkellä. Konkreettisempaa olisi ohjeistaa vaikkapa miten tunnista mastertiedon omistaja, mikä tämän rooli olisi ja miten saada tieto muiden käyttöön. Esim. sosiaalihuollossa tarvitaan tietoa oikeusasteiden päätöksistä ja nyt niitä "kopioidaan". Ehdotamme linjauksen muotoilua enemmän tiedon linkaaren hallinnan suuntaan, jolloin voidaan paremmin huomioida tiedonhallinnan erilaiset tilanteet kuten esim. ensiökäyttö, tietoaltaat tai erillisaineistot.

Lisäksi muokausehdotuksemme: Palveluntuottaja: "Vastaa omaan toimintaansa liittyvän tiedon hallinnasta ja huolehtii luovutuksella saadun tiedon hävittämisestä säädetyssä ajassa palvelun tuottamisen päätyttyä." Kansalliset toimijat: "Ohjaavat tavoitteen toteutumista yhteisten tiedonhallinnan periaatteita noudattamalla huolehtien eri osapuolien oikeudesta tiedon saatavuuteen."

Anna palautetta linjaukseen 5:

Linjaus vaikuttaa erittäin laajalta, joten onko sitä tarpeen tarkentaa, rajata tai jakaa eri linjauksiksi tietoa. Epäselväksi jää, onko kyse palveluja koskevasta tiedosta vai kaikesta hyvinvointi- ja terveystiedosta? Voiko samalla tavalla linjata tiedonsaantia palveluista ja palveluohjauksen saamisesta? Vai siitä halutaanko sanoa, että asiakkaille tarjottavan tiedon on oltava luotettavaa. Luotettavuutta voisi korostaa kertomalla, mitä laatuksiteerejä tiedon tulee täyttää.

Anna palautetta linjaukseen 6:

Erittäin tärkeä linjaus ja pitäisi olla jo itsestään selvää. Voisi korostaa vielä että tallentamisessa kansallisten rakenteiden lisäksi tulee käyttää kansallisia koodeja ja nimikkeitä, jos niitä on tarjolla. Asiakas voi luottaa myös siihen että hän näkee tietonsa Omakannasta.

Anna palautetta linjaukseen 7:

Linjauksessa on yhdistetty kaksi isoa asiaa: asiakastietojärjestelmien käytettävyys ja master-datan säilytys valtakunnallisessa tietovarannossa. Myös niiden asiakas- ja/tai potilastietoa sisältävien ratkaisujen, jotka eivät ole varsinaisia asiakas- ja/tai potilastietojärjestelmiä, käytettävyys, integroinnit, tietopohjat ja tietosuojaja tietoturvaominaisuudet tulisi sisällyttää kansallisiin linjauksiin. Nyt keskitytään Kantaan ja APTJ-ratkaisuihin, vaikka koko ajan on enemmän muita ratkaisuja käytössä. Toiminnanohjausjärjestelmät, integraatioalustat, terveyssovellukset, tietoaltaat yms.

Muokausehdotuksemme: Kuvaus: ”Kunakin sote-palveluntuottajan ja palveluntuottajan palveluksessa olevien sote-ammattihenkilöiden käytössä pitää olla ratkaisu asiakas- ja potilastietojen valtakunnallisesti tallennetun tiedon hyödyntämiseksi asiakkaan prosesseissa. Ajantasaiset tiedot pitää hakea ensisijaisesti kansallisista sote-tietojärjestelmissä, mikäli ne ovat sieltä saatavissa.”

Anna palautetta linjaukseen 8:

Linjaus on hyvä periaate päällekkäisyyksien välttämiseksi, mutta onko oikeastaan merkitystä sillä, käytetäänkö samaan tarkoitukseen useita erillisiä tietojärjestelmiä, jos niissä on erilaisia käyttäjä tukevia toimintoja, kunhan ne tuottavat valtakunnallisesti yhdenmukaista asiakastietoa ja pystyvät sitä hyödyntämään.

Anna palautetta linjaukseen 9:

Linjauksen otsikko antaa laajemman kuvan linjauksesta kuin kuvaus. Tahdonilmaisut tuntuvat muihin linjauksiin nähden aika pieneltä kokonaisuudelta. Selkeä tarve olisi saada tahdonilmaisuja laajennettua tutkimustoimintaan ja tästä on keskusteltu paljonkin yksilöllistetyn lääketieteen KA-ryhmässä.

Muokausehdotuksemme: Kansalliset toimijat: ”Kansalliset toimijat varmistavat, että asiakkaalle tarjotaan saavutettavat sähköiset ratkaisut valtakunnallisesti vaikuttavien tahdonilmaisujen osalta ja velvoittavat sote-toimijoita noudattamaan asiakkaan tahtoa. Ratkaisuista tehdään käytettäviä ja saatavia. Kansalliset toimijat varmistavat, että asiakaskohtaiset tiedot siirtyvät sote-palveluntuottajien välillä perustuen asiakkaan tahdonilmaisuuksiin.”

Anna palautetta linjaukseen 10:

Kertakirjaamisen tavoite on erittäin kannatettava, kun muistetaan samalla pyrkiä mahdollisimman vaivattomaan kirjaamiseen. Tuotetuilla Sote-kirjauksilla on useampi näkökulma, esim. 1. asiakkaan asioiden tai potilaan hoidollinen näkökulma 2. Organisaation näkökulma toiminnan ohjauksessa ja kehittämisessä 3. Kansallinen näkökulma tilastoinneissa ja rekistereissä. Kertakirjaaminen ei saa käsitteenä tarkoittaa ammattilaisten kirjaamisen lisääntymistä. Samalla kun kehitetään ja suunnitellaan ensisijaisen tiedon kirjaamista tulee tarkastella kriittisesti toissijaisen tiedon tarpeen määrää ja käyttötarvetta. Sote-ammattilaisia on haastava saada innostumaan laadukkaasta kirjaamisesta, jos kirjaamisen määrä paisuu ja menee kovin rakenteiksi.

Määrämuotoinen/rakenteinen kirjaaminen on pohja tiedon hyödyntämiseen kansallisesti. Edelleen on tärkeää muistaa tasapaino siinä, miten paljon kirjaamista tarvitaan ja kuinka paljon voimme hyödyntää erilaisia automaattisia poimintoja. Korostuuko linjauksessa liian vahvasti asiakas- ja potilastiedon toisiokäyttö: ensiökäytössä tarvittavat tiedot tulisi pyrkiä kirjaamaan kertaalleen ja kirjattu tieto joko sellaisenaan tai määritellyn transformaation kautta on käytettävissä toisiokäytössä. Transformaatio voi olla esimerkiksi yksiköiden välinen (mm-cm-m, kg-g-mg) tai luokitusten välinen (paikallinen -> kansallinen). Yhä voi olla asiakas- ja potilastietojärjestelmiä, joissa (tarpeetta) voidaan joutua kirjaamaan tietoja asiakkaasta tai potilaasta, jotka olisivat jo samasta tai toisesta järjestelmästä saatavilla.

Anna palautetta linjaukseen 11:

Eroaa muista linjauksista siinä, että ottaa kantaa sisältöön, pitäisikö rajautua tiedonhallintaan. Ei ole tällaisenaan muutenkaan kannatettava linjaus, että rajataan käyttämään johtamisessa vain kansallisia mittareita. Ehdotamme muotoilua tähän suuntaan: ”Alueiden on voitava tuottaa oikeassa muodossa tietoja, joita voidaan käyttää kansallisessa vertailussa käyttäen sovittuja mittareita”.

Alueet voivat käyttää johtamisessa näitä kansallisia mittareita, mutta todennäköisesti tarvitsevat myös omia mittareita.

Anna palautetta linjaukseen 12:

Linjaus on eriarvoinen muiden linjausten kanssa ja kohdistuu hyvin suoraan erityisesti THL:n ja Valviran toimintaan. Linjauksen lähtökohdaksi on Kanta-palveluiden käyttö tietolähteenä jatkuvaluontoisessa toisiokäytössä kansallisella tasolla. Toisin kuin linjausten 8 ja 10, peruste johdetaan ennen kaikkea jatkumona suhteessa kertakirjaamiseen. Linjausta ei itsenäisesti ole perusteltu eikä välttämättä kyetä perustelemaan kustannusvaikuttavuuden kautta. Muualla palautteissa todettu aikataulu ja välimenokausi ovat välttämättömiä määrittellä, mikäli linjausta toimeenpannaan. Kanta-palveluiden ohella voi olla tarpeen sekä palvelunjärjestäjälle ja -tuottajalle kustannusvaikuttavaa tukeutua alueellisiin tiedonhallinnan ratkaisuihin tai muihin olemassa oleviin tai kehitettäviin kansallisiin tiedonhallinnan palveluihin. Esimerkiksi tietovarastot, tietoaltat ym ratkaisut voivat olla tehokkaita lähteitä silloin kun vaatimukset tiedon yhdistelystä, ajantasaisuudesta ja käsittelystä niin vaativat. Keskeistä on huomata, että linjaus ei koske nykysanoituksellaan kertaluontoista toisiokäyttöä TKI, opetus ja viranomaistehtävissä. Linjauksen ei tulisi myöskään sitä koskea, sillä tietojoukko kertaluontoisessa käytössä on heikommin määriteltävissä. Sanoituksessa voi tarkastella yhtenäisyyttä suhteessa esimerkiksi toisiokäytön kokonaisarkkitehtuurimäärittelyihin. Vaikka linjaukset koskevat sote-tiedonhallintaa, tässä linjauksessa on hyvä huomata, että sote-järjestäjällä tai -tuottajalla voi olla tiedonantovelvollisuus jo johonkin muuhun kansalliseen tilastoon tai rekisteriin. Tällöin tulee varmistaa, että ei luoda päällekkäistä velvoitetta. Esimerkiksi jos tietoja tulee toimittaa Tilastokeskukseen tai Valtiokonttoriin niin silloin tiedot tulisi kerätä ensisijaisesti näiltä toimijoilta. Kanta-palveluiden lisääntyvä hyödyntäminen erityisesti tilastoissa on kannatettavaa, mutta tällaisenaan THL ei voi sitoutua linjaukseen. Edelleen otsikossa käytetty käsite "kaksinkertainen integraatio" on vieras eikä avaudu lukijalle.

Lisäksi muokausehdotuksemme: Linjaus: "Kansalliset SOTE-rekisterit tulee muodostaa hyödyntäen Kanta-palveluihin tallennettuja tietoja täydentyen muiden kansallisten toimijoiden tarvitsemalla ja lainsäädännössä määriteltyn tietosisältöön."

Anna palautetta linjaukseen 13:

On linjauksena hyvin yleistasonen kehoitus. Voisiko tätä terävöittää? "Ymmärtämisen" lisäksi toimintaa, kuten "käyttää" ja "tekee yhteistyötä"?

Muokausehdotuksemme: Kansalliset toimijat: "Ohjaa ja tarjoaa yhteistä IT-kehittämistä niin, että se palvelee eri toimijoita ja näkökulmia yhteisillä ratkaisulla. Kansalliset toimijat eivät omilla lainsäädännön tulkinnoillaan estä muilta toimijoilta pääsyä heille lainsäädännössä sallittuihin tietoihin."

Anna palautetta linjaukseen 14:

Asiointipalveluiden kehittäminen niin, että ne näkyvät asiakkaalle yhteentoimivana kokonaisuutena on erinomainen tavoite, mutta kuinka moni on sitoutunut tähän tavoitteeseen ja uskoo, että tällainen voidaan saavuttaa: kansallisesti yhtenäinen asiakaspalvelu sotessa? Yksityiset ja julkiset toimijat saman portaalin takana vai miten? Sade-hankkeessa jo yritettiin tällaista taannoin eikä onnistunut, koska toimijoita paljon ja eri intresseillä. Ehdotamme uudelleenmuotoilua siihen suuntaan, että asiakkaalle kansalliset ja alueelliset palvelut näyttäytyvät yhtenäisenä kokonaisuutena eli tiedonhallinnallisesti esim. alueellisissa ratkaisuisa on sujuva siirtyminen myös

kansallisiin ratkaisuihin. Ennen lopullisen linjauksen julkistamista tarvittaisiin myös kansallista ohjausta siihen mitä palveluita kehitetään kansallisesti ja mitä toivotaan kehitettävän alueilla.

Muokausehdotuksemme: Kansalliset toimijat: ”Ohjaavat kansalliset ja paikalliset asiointiratkaisut yhteentoimivuuden avulla yhdeksi saumattomaksi kokonaisuudeksi. Varmistavat asioinnissa tarvittavien tietojen rajapintojen avoimuuden ja standardien mukaisuuden säilyttäen hyvinvointialueiden itsemääräämisoikeuden tietojärjestelmien osalta.”

Anna palautetta linjaukseen 15:

Kansalliselta toimijoilta tarvitaan vahvaa ohjausta tähänkin: mitä tehdään kansallisesti / mitä tehdään alueellisesti vs. kustannustehokkuus jos jokainen alue tekee asiat itse. Kansallisesti hyvä tehdä ns. mahdollisimman paljon; voiko olla Kanta-palveluiden sisällä (Omatietovaranto)? Miten varmistetaan, että sosiaalihuolto pääsee / pystyy hyödyntämään tätä? Usein korostuu vain terveydenhuollon puoli. Kansallisen toimijan yhtenäiset ohjeistukset ja määrittelyt tulisi laittaa työn alle ja suunnitella aikataulua. Koska tekemistä on tällä saralla paljon, tulee voida tehdä sisällöllisesti tärkeimpien asioiden valintaa. Tiedot pitää tarvittaessa harmonisoida ammattilaisten tietojen kanssa, jotta varmistetaan aito yhteentoimivuus niin ensisijaisessa kuin toissijaisessa käytössä. Ehdotamme että tähän palvelunjärjestäjän, -tuottajan ja erityisesti ammattihenkilön kohdalle lisättäisiin, että heidän tulisi suositella ja ohjata asiakkaita erityisesti oma- ja myös itsehoidon palvelujen ja ratkaisujen piiriin sekä myös opettaa ja opastaa niiden käyttöön (huom. tarkoittaa prosessien muutosta). Lisäksi linjauksessa voisi olla näkyvissä erilaiset lääkinnälliset laitteet, ohjelmistot, robotit, potilaan hoidossa käytettävien kotilaitteiden etäluenta (mm. vaikkapa diabeetikon verensokerin mittauslukemat), etävastaanotot jne.

Anna palautetta linjaukseen 16:

Itsehoidon (kuten omahoidon) tietojen hyödyntäminen tulisi saada sote-ammattilaisen prosessiin käyttöön (ja sisälle prosessiin) jouhevasti. Näin varmistetaan tietojen hyödyntäminen. Tietojen hyödyntämisen edellytys on myös, että tiedot saadaan "helposti" siirrettyä ammattilaisen järjestelmiin. Kuitenkin tähänkin tarvitaan aikataulutus

Anna halutessasi muuta yleistä palautetta sote-tiedonhallinnan linjauksiin:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) pitää hyvänä että tällaiset hyvät periaatteet ja käytännöt saadaan yhteisiksi linjauksiksi ja dokumentoitua, ja niihin voidaan jatkossa viitata ja käyttää myös ohjauksen välineenä. Yleisesti pidämme linjauksia tarpeellisina ja kuvaamistapaa erinomaisena. Linjausten jatkokehittämiseksi entistä systemaattisemmiksi ja tasalaatuisemmiksi ehdotamme tarkastelemaan mahdollisuutta lisätä yhteentoimivuuden viitekehys mukaan. THL:n roolista tarkastellen ehdotamme muutoksia erityisesti linjauksiin 4., 11. ja 12. (ks. kyseiset kohdat). Muissa linjauksissa olemme tuoneet esiin ehdotuksia tarkennuksiksi. Linjauksia on aika monta, kuitenkin havaitsimme myös että voisi olla vielä useampia. Pystytäänkö löytämään ne ja vain ne linjaukset, jotka tarvitaan linjaus-tasolle? Voisiko viitata periaatteisiin, joita myös käytetään arkkitehtuurinmukaisuuden arvioinnissa? Ylipäätään linjausten roolia voisi avata lisää esimerkiksi suhteessa muuhun kokonaisarkkitehtuurityöhön. Velvoittavia linjauksia tarvitaan, jotta yhteentoimivuuteen voidaan päästä, kaikkia toimijoita pitäisi enemmän ohjata niin toimintamallien, palvelujen kuin ratkaisujenkin yhteiseen suunnitteluun ja yhteiskehittämiseen. Ohjauksellisesti tehokasta on kun se voidaan liittää rahoitusohjaukseen tai sopimusohjaukseen.

Haluaisimme kiinnitettävän huomiota vielä käsitteisiin: Asiakas-sana on usein näissä yhteyksissä vaikeatulkintainen. Onko se kaikille selvä vai olisiko sitä tarpeen tarkentaa. Tässä materiaalissa sillä

ymmärtääkseni tarkoitetaan sosiaali- ja terveystietojärjestelmien käyttäjää. Useissa kohdissa käytetään ilmausta kansalliset sote-tietojärjestelmäpalvelut kun tarkoitetaan sanoa valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut.

Pentikäinen Marika
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL